

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

**AGENCJA
RYNKU ROLNEGO**

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

**NR
12**

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

stan i perspektywy

ISSN 1641-2664

**ANALIZY
RYNKOWE**

MARZEC 2011

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Ogólne tendencje w rozwoju popytu na żywność - *K. Świetlik*
- III. Dotychczasowy i przewidywany popyt na podstawowe produkty żywnościowe
 1. Mięso i przetwory - *K. Świetlik*
 2. Produkty zbożowe - *M. Krzemiński*
 3. Mleko i przetwory - *K. Świetlik*
 4. Owoce i przetwory - *I. Strojewska*
 5. Warzywa i przetwory - *I. Strojewska*
 6. Ziemniaki - *A. Zalewski*
 7. Cukier i wyroby cukiernicze - *K. Hryszko*
 8. Tłuszcze jadalne - *E. Rosiak*
 9. Jaja - *K. Świetlik*
 10. Ryby i przetwory - *K. Hryszko*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Ekonomiki Ogrodnictwa IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (22) 505-46-66

AUTORZY:

dr Krystyna Świetlik
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-47-07

mgr Krzysztof Hryszko
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-47-19

mgr Marcin Krzemiński
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-45-51

mgr inż. Irena Strojewska
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-45-28

dr Ewa Rosiak
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-45-95

mgr inż. Arkadiusz Zalewski
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 505-44-13

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 15.03.2011 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w marcu 2012 r.

Poprawa koniunktury w gospodarce światowej od II połowy 2009 r. wpłynęła na przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce. W 2010 r. PKB zwiększył się realnie o 3,8%, wobec 1,7% w roku poprzednim. Poprawie sytuacji na rynku pracy towarzyszyła umiarkowana dynamika wynagrodzeń w gospodarce. W 2010 r., w stosunku do roku poprzedniego, przeciętne miesięczne wynagrodzenia realne brutto w sektorze przedsiębiorstw zwiększyły się o 0,8%, wobec 1,1% w 2009 roku. Większy niż wynagrodzeń był wzrost dochodów realnych ze świadczeń społecznych, w tym realnych emerytur i rent w systemie pracowniczym o 3,6%, a rolników indywidualnych o 1,9%. W 2010 r. znacząco poprawiła się sytuacja dochodowa ludności utrzymującej się z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie w wyniku wydatnego wzrostu cen skupu produktów rolnych i środków w ramach WPR. **Ocenia się, że w 2010 r. globalne realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych były o ok. 4,0% wyższe niż w 2009 r., w którym wzrosły o 3,1%.**

W ustawie budżetowej na 2011 r. przewiduje się: rozwój gospodarczy w tempie 3,5%, wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 2,4%, a w całej gospodarce narodowej o 1,9 %, spadek stopy bezrobocia na koniec roku do 9,9% oraz wzrost średniego rocznego poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych o 2,3%. Wzrost przeciętnych miesięcznych realnych wynagrodzeń na całej gospodarce szacuje się na poziomie 1,4%, a w sektorze przedsiębiorstw – 1,7%. Zakłada się, że w 2011 r. nominalny wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniesie 3,1%, a rolników indywidualnych – 0,7%, przy obniżeniu się liczby emerytów i rencistów z pozarolniczego systemu ubezpieczeń o 1,5% oraz liczby emerytów i rencistów rolników indywidualnych o 3,3%. Przewiduje się wzrost spożycia ogółem o 2,2%, w tym indywidualnego o 3,1%, przy obniżeniu dynamiki konsumpcji zbiorowej o 0,7% w związku z planowanym ograniczeniem wydatków budżetowych, w tym funduszu wynagrodzeń w tym sektorze.

Przyspieszenie tempa wzrostu PKB w ostatnich miesiącach 2010 r. wskazuje, że wzrost gospodarczy w 2011 r. może być wyższy od zakładanego w ustawie budżetowej. Oczekiwania dotyczące podstawowych wielkości makroekonomicznych w gospodarce pozwalają szacować, **że w 2011 r. dochody realne do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych będą się kształtować na poziomie o 2,5-3,0% wyższym od notowanego w 2010 roku. W tych warunkach szanse na wzrost krajowego popytu na żywność są niewielkie.**

Istotnymi czynnikami determinującymi tempo wzrostu gospodarczego i dochodów ludności w 2011 r. będą: skala i szybkość ożywienia koniunktury w strefie euro oraz stan finansów publicznych. Podjęcie przez rząd działań mających na celu trwale zmniejszenie deficytu tego sektora i zahamowanie narastania długu publicznego może skutkować ograniczeniem tempa wzrostu funduszu nabywczego ludności i popytu konsumpcyjnego w sektorze gospodarstw domowych do poziomu niższego od zakładanego w ustawie budżetowej (3,1%).

W 2010 r. miesięczna dynamika cen żywności była wyższa niż w roku poprzednim i wyższa od stopy inflacji. W grudniu 2010 r., w porównaniu z grudniem 2009 r., łączne ceny detaliczne żywności i napojów bezalkoholowych zwiększyły się o 3,9%, w tym żywności o 4,3%, podczas gdy rok wcześniej wzrosły odpowiednio o 3,4% i 3,3%.

Najbardziej podrożały warzywa i owoce, w tym zwłaszcza krajowe. Istotnie zwiększyły się ceny pieczywa i produktów zbożowych, cukru i wyrobów cukierniczych oraz artykułów mleczarskich, w tym głównie serów dojrzewających. Wydatnemu wzrostowi cen masła oraz mniejszemu – olejów i margaryn towarzyszył spadek cen tłuszczów zwierzęcych tkankowych, tj. smalcu i słoniny. W grudniu 2010 r. tańsze niż przed rokiem były artykuły mięsne i jaja. Zmalały ceny mięsa wieprzowego i przetworów mięsnych, przy wzroście cen wołowiny i mięsa drobiowego.

Przewiduje się, że w Polsce w 2011 r. tempo wzrostu cen żywności będzie podobne do notowanego w roku poprzednim. W czerwcu 2011 r. ceny żywności mogą być średnio o ok. 4% wyższe, a w grudniu o ok. 5% wyższe niż w analogicznych okresach 2010 roku. Przeciętny ich poziom w okresie styczeń-grudzień 2011 r. może być o ok. 3,5-4,0% wyższy od notowanego w okresie styczeń-grudzień 2010 roku. W I półroczu 2011 r. podrożeją głównie produkty spożywcze roślinnego pochodzenia, a w II półroczu – produkty zwierzęce.

Relatywnie wysoka dynamika cen żywności w pierwszej połowie 2011 r. będzie wynikiem głównie niekorzystnej sytuacji podażowej na krajowym rynku surowców rolniczych, zwłaszcza roślinnych, zmiany stawek podatku VAT, wzrostu cen regulowanych związanych ze wzrostem cen energii i paliw oraz wysokiej dynamiki cen żywności na rynkach światowych. Skalę wzrostu cen ograniczać będą: spodziewany trend aprecjacyjny polskiej waluty, rosnąca podaź mięsa oraz bariera popytu kreowana przez trudną sytuację na rynku pracy i relatywnie niskie tempo wzrostu dochodów ludności.

Przyspieszenie dynamiki wzrostu dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych w 2010 r. znalazło odzwierciedlenie w ożywieniu popytu, większym jednak na towary nieżywnościowe, niż na żywność. Z rachunków narodowych GUS wynika, że w 2010 r., w stosunku do 2009 r., całkowity popyt konsumpcyjny sektora gospodarstw domowych, mierzony wielkością wydatków z dochodów osobistych, zwiększył się o 3,2 %, wobec wzrostu o 2,1% odpowiednio rok wcześniej, podczas gdy spożycie żywności nie wykazywało istotnych zmian (w 2009 r. wzrosło o 0,1%, a w 2010 r. przypuszczalnie nieznacznie spadło).

W 2010 r. sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe o liczbie pracujących powyżej 9 osób, w cenach stałych, była o 1,9% mniejsza niż w 2009 roku. Spadkowi sprzedaży żywności towarzyszył wzrost

sprzedaży większości pozostałych grup towarów i usług, w tym zwłaszcza mebli, sprzętu rtv i agd, tkanin, odzieży, obuwia, farmaceutyków, kosmetyków, pojazdów samochodowych i paliw.

Z badań budżetów gospodarstw domowych wynika, że w okresie trzech pierwszych kwartałów 2010 r. całkowite nominalne i realne wydatki gospodarstw domowych, w przeliczeniu na 1 osobę, były odpowiednio o 3,2 i 0,7% wyższe niż w analogicznym okresie przed rokiem, podczas gdy przeciętne miesięczne realne wydatki na żywność zmalały o 0,4%, w tym w I półroczu 2010 r., w porównaniu z I półroczem 2009 r., o 0,7%. **Ocenia się, że w 2010 r. realne wydatki gospodarstw domowych na żywność były o ok. 0,5% mniejsze niż w 2009 roku.**

W 2010 r. uwarunkowania rynkowe dla konsumentów żywności były mniej korzystne niż w 2009 roku. Relatywnie wysoki wzrost średniego poziomu cen żywności, niska dynamika płac, trudna sytuacja na rynku pracy, znaczący wzrost popytu

na towary nieżywnościowe i usługi, związany m.in. z obawami konsumentów przed skutkami zmian stawek VAT oraz wyższy od stopy inflacji wzrost cen usług bytowych, deprecjonowały popyt na żywność. Względnej stabilizacji globalnego żywnościowego popytu towarzyszyły istotne zmiany jego struktury pod wpływem zróżnicowanej podaży i cen na rynkach poszczególnych produktów. W wyniku niekorzystnych zbiorów spadła bilansowa konsumpcja większości produktów roślinnego pochodzenia, w tym głównie artykułów zbożowych, ziemniaków, warzyw i owoców oraz cukru. Zmalała konsumpcja mięsa wołowego i masła. Wzrost produkcji i spadek cen żywca wieprzowego, związane z cyklicznym rozwojem pogłowia trzody, doprowadziły do zwiększenia konsumpcji wieprzowiny oraz tłuszczów wieprzowych surowych i topionych. Wzrosło bilansowe spożycie ryb, mięsa drobiowego, jaj, mleka i tłuszczów roślinnych.

Przewiduje się, że w 2011 r. utrzyma się, obserwowana w latach wcześniejszych, spadkowa tendencja spożycia ziemniaków, przy stabilizacji

spożycia artykułów zbożowych. Wzrośnie bilansowa konsumpcja warzyw i owoców, przy założeniu, że nieurodzaj drugi rok z rzędu się nie powtórzy. Możliwy jest niewielki wzrost konsumpcji tłuszczów roślinnych, rekompensujący spadek konsumpcji masła. Nie oczekuje się istotnych zmian w konsumpcji ryb i jaj. Zwiększy się konsumpcja mięsa drobiowego, przy spadku popytu na wołowinę. W 2011 r. spożycie mięsa wieprzowego będzie prawdopodobnie mniejsze niż w roku poprzednim, przy czym w I półroczu 2011 r. utrzyma się na poziomie sprzed roku, a w II półroczu, w wyniku spodziewanego zmniejszenia produkcji i podaży żywca wieprzowego, ulegnie redukcji. Spadek produkcji trzody w drugiej połowie 2011 r. znajdzie odzwierciedlenie w obniżeniu się spożycia tłuszczów wieprzowych. W warunkach spodziewanego niewielkiego wzrostu produkcji mleka i ożywienia eksportu, spożycie artykułów mleczarskich w 2011 r. będzie się kształtować na poziomie zbliżonym do notowanego w roku poprzednim. W 2011 r. spadnie przypuszczalnie konsumpcja cukru.

SUMMARY

The improving global economic situation has been contributing to the acceleration of Poland's economic growth in the 2nd half of 2009. In 2010, GDP rose in real terms by 3.8%, against 1.7% in the previous year. The better situation on the labour market was combined with moderately rising salaries. In 2010, average monthly gross salaries in the corporate sector increased against the previous year by 0.8%, compared with 1.1% in 2009. The rise of salaries was exceeded by the increase of real income from social benefits, of which real pensions in the employee system grew by 3.6%, for individual farmers by 1.9%. In 2010, the income situation of the population working in individual farms has significantly improved, as a result of considerably rising purchase prices of agricultural products and resources under the Common Agricultural Policy (CAP). **Total disposable real income gross in the household sector in 2010, is estimated to exceed by about 4.0% the figure of 2009, in which it rose by 3.1%.**

The budget law for 2011 provides for: economic growth of 3.5%, average employment in the corporate sector rising by 2.4%, in the entire national economy by 1.9%, unemployment falling by 9.9% at year end, and increase of average annual prices of products and consumer services by 2.3%. Rise of real average monthly salaries in the entire economy is estimated at 1.4%, in the corporate sector at 1.7%. The nominal growth of average pension from the non-agricultural social insurance system in 2011 is expected to reach 3.1%, for individual farmers 0.7%, at the number of pensioners in the non-agricultural insurance system decreasing by 1.5%, of pensioners-individual farmers by 3.3%. Total consumption is expected to grow by 2.2%, of which individual by 3.1%, at collective consumption dynamics falling by 0.7% due to planned cuts in budget spending, of sectoral salaries included.

The accelerating pace of GDP growth in the last months of 2010, indicates that economic growth in 2011 may possibly surpass the level anticipated in the budget law. The expected basic macroeconomic indi-

cators suggest that **in 2011 disposable real income gross in the household sector, may exceed by 2.5-3.0% the level recorded for 2010. Therefore, the chance of rising domestic demand for foods is slim.**

The scale and pace of economic recovery in the Eurozone, and the state of public finances as well, will be important factors determining the pace of economic growth and income of the population in 2011. Government's efforts to permanently reduce the deficit in this sector and to stop the increase of public debt, may result in reducing the increase in consumer's money and consumer demand in the household sector, to a level lower than anticipated in the budget law (3.1%).

In 2010, the monthly dynamics of food prices exceeded the level of the previous year, and the inflation rate as well. In December 2010, as compared to December 2009, combined retail prices of food and non-alcoholic beverages rose by 3.9%, of which foods by 4.3%, while a year before, the increase was respectively 3.4% and 3.3%.

The highest rises applied to vegetables and fruits, especially of domestic production. Prices increased significantly of bread and cereal products, sugar and sugar products and dairy products, of which mainly matured cheeses. The importantly higher prices of butter and less so of oils and margarines, were accompanied by falling prices of animal tissue fats, i.e. lard and pork fat. In December 2010, meats and eggs were cheaper than a year before. The prices of pork and meat products fell, at rising prices of beef and poultry.

The pace of increase of food prices in Poland in 2011, is expected to resemble the figure recorded for the previous year. In June 2011, food prices may be on average higher by ca 4%, and in December by ca 5% than in the same periods of 2010. Their average level in the period January-December 2011 may exceed by about 3.5-4.0% the figure of January-December 2010. In the first half of 2011, the

main price increases will apply to vegetable food products, in the second half – to animal products.

The relatively high dynamics of food prices in the 1st half of 2011 will be mainly the consequence of unfavourable situation in demand on the domestic market of agricultural raw materials - mainly vegetable, and changed VAT rates, rise of regulated prices triggered by higher prices of energy and fuels, and the high dynamics of food prices on global markets. The extent of increase will be limited by the expected appreciation of Polish currency, higher meat supply, and the demand barrier generated by the difficult situation on the labour market, and the relatively slow pace of increase of the population's income.

The accelerating pace of increase in disposable income of households in 2010 was reflected by recovering demand, nevertheless higher for non-food products, than for foods. Estimates by GUS (Central Statistical Office) show that in 2010, as compared to 2009, total consumer demand from the household sector, measured by the volume of expenditure from personal income, grew by 3.2% against the 2.1% increase in the previous year, with food consumption not demonstrating any significant changes (rising in 2009 by 0.1%, and probably slightly falling in 2010).

In 2010, retail sales of foods, beverages and tobacco products by trade and non-trade companies employing more than 9 persons - in fixed prices - fell below the 2009 level by 1.9%. Decreasing food sales were accompanied by rising sales in most of the remaining product and services groups, especially furniture, consumer electronics/household appliances, fabrics, clothing, footwear, pharmaceuticals, cosmetics, vehicles, and fuels.

Surveys of household budgets show that in the first three quarters of 2010, total nominal and real expenditure of households per 1 person, were respectively by 3.2 and 0.7% higher than in the same period of the previous year, with average real monthly food expenditure decreasing by 0.4%, of which in the 1st half of

2010 by 0.7%, as compared to the 1st half of 2009. **Estimates indicate that real food expenditure of households in 2010 was below the 2009 figure by ca 0.5%.**

In 2010, market conditions for food consumers were less favourable than in 2009. Relatively high growth of average food prices, low dynamics of salaries, difficult situation on the labour market, significantly rising demand for non-food products and services associated, i.a. with consumer fears of the consequences entailed by changes of VAT rates and prices of services in area of living conditions, have all had a negative impact on the demand for food. The relative stabilisation in global demand for food was accompanied by important changes of its structure, triggered by diversified supply and prices on the

markets of specific products. Poor harvests caused a decrease in the balanced consumption of most vegetable products, mainly of cereal products, potatoes, vegetables and fruits, and sugar. The consumption of beef and butter has diminished. Higher production and lower prices of pig livestock, associated with the cyclical growth of pig stock, have caused rising consumption of pork meat, and raw and melted pork fats. The balanced consumption of fish, poultry, eggs, milk and vegetable oils has risen.

The decremental trend in potato consumption at stable consumption of cereal products, observed in previous years, is expected to continue in 2011. The balanced consumption of vegetables and fruits will grow, provided the poor harvest does not repeat in the second successive year.

Slightly increasing consumption of vegetable oils, compensating the falling consumption of butter, is possible. No significant changes are anticipated as regards the consumption of fish and eggs. Poultry consumption will grow, at diminishing demand for beef. In 2011, consumption of pork meat will be probably lower than in the previous year, at which remaining on the same level in the 1st half of 2011 and falling in the 2nd half, as a result of expected decrease in production and supply of pig livestock. Lower pig production in the second half of 2011 will be reflected by decreased consumption of pork fats. In conditions of the expected slightly rising production of milk and recovering exports, consumption of dairy products in 2011 will remain on a level approximate to the figure of the previous year. In 2011, sugar consumption is likely to fall.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (38) • marzec 2011,
2. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (33) • marzec 2011,
3. Rynek pasz (29) • kwiecień 2011,
4. Rynek mleka (40) • kwiecień 2011,
5. Rynek ryb (15) • kwiecień 2011,
6. Rynek zbóż (40) • maj 2011,
7. Rynek drobiu i jaj (39) • maj 2011,
8. Rynek mięsa (40) • maj 2011,
9. Rynek rzepaku (39) • maj 2011,
10. Rynek owoców i warzyw (38) • czerwiec 2011,
11. Rynek cukru (38) • czerwiec 2011,
12. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (34) • wrzesień 2011,
13. Rynek mleka (41) • wrzesień 2011,
14. Rynek pasz (30) • wrzesień 2011.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (1 zeszyt) w 2011 roku wynosi 21 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: (22) 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>